

En boerne (samisk förvaringsgrop) i Fjällnäs Arkeologisk utredning

Fornlämning L2021:3526, Tännäs socken, Härjedalens kommun, Jämtlands län

Kristina Jonsson

RAPPORT – JAMTLI 2021:16
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Östersund

Tel. 063 - 15 01 00

© Jamtli 2021

Redigering och layout av framsida: Lena Ljungkvist

Omslagsbild: Förvaringsgropen. Foto: Kristina Jonsson

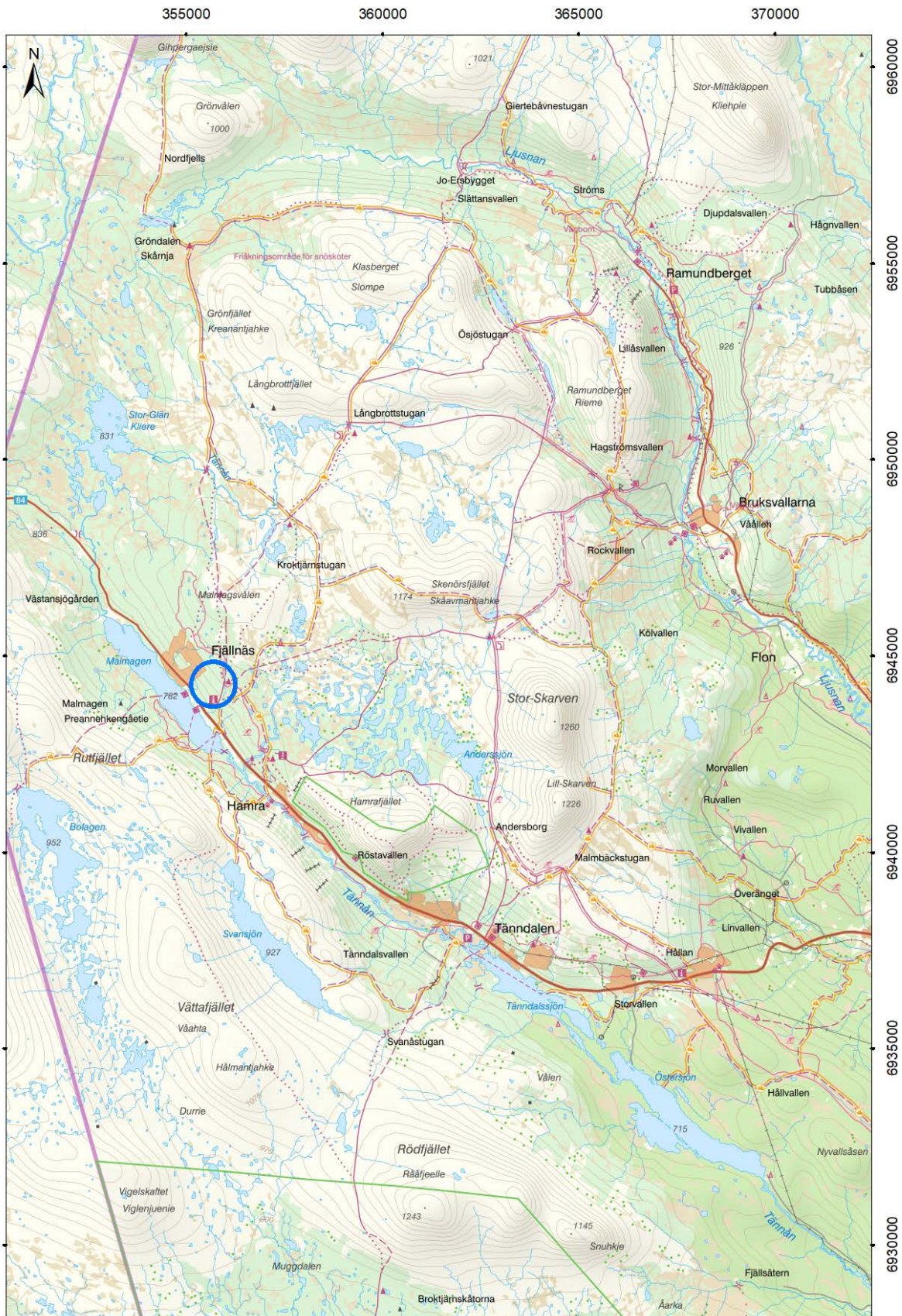
Jamtli medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons-licensen CC BY, undantaget Lantmäteriets kartor samt annat upphovsrättsskyddat material.

Länsstyrelsens diarienummer: 431-7258-2020

ISSN 1654-2045

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund	5
Undersökningens bakgrund.....	5
Syfte.....	5
Metod och genomförande	6
Kulturmiljöbeskrivning	6
Genomförande och resultat	7
Historiska kartor	7
Fältinventering.....	7
Förvaringsgrop (boerne)	8
Vidare åtgärder.....	9
Referenser	10
Administrativa uppgifter	10

Figur 1. Översikt över utredningsområdets läge, markerat med en blå ring. Underlagskarta från Lantmäteriet (Topografiska webbkartan). Skala 1:150 000.

Sammanfattning

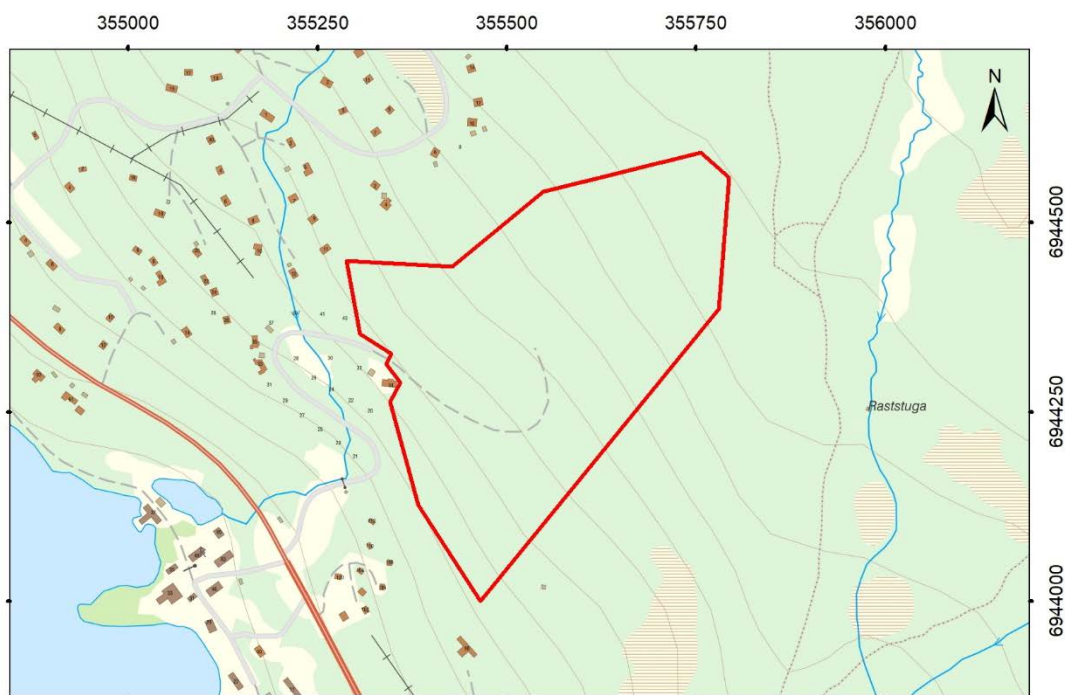
Stiftelsen Jamtli har utfört en arkeologisk utredning inom ett område i Fjällnäs, Härjedalens kommun. Utredningen föranleddes av att Berg och Härjedalens kommuners miljö- och byggnämnd planerar att avstycka 43 nya tomter för fritidsbebyggelse i området. Utredningsytan inventerades, och en fornlämning påträffades: en samisk förvaringsgrop (*boerne*). Gropen har klassats som fornlämning. Den ligger inte inom planerad tomtmark.

Bakgrund

Undersökningens bakgrund

Med anledning av att 43 nya tomter ska avstyckas för fritidsbebyggelse i Fjällnäs, Härjedalens kommun, har Stiftelsen Jamtli utfört en arkeologisk utredning inom det berörda området. Uppdraget utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Jämtlands län, och uppdragsgivare var Berg och Härjedalens kommuners miljö- och byggnämnd.

Fältningsarbetet genomfördes i juni månad 2021 av Kristina Jonsson, antikvarie/arkeolog på Jamtli, som även har sammanställt denna rapport.

Figur 2. Närområdet kring utredningsområdet med fornlämningar markerade. Underlagskarta från Lantmäteriet (Topografiska webbkartan). Skala 1:10 000.

Syfte

Syftet med utredningen var att ta reda på om fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget, och att om så var fallet avgränsa dessa inom området.

Metod och genomförande

Utredningen inleddes med en genomgång av kända lämningar i området samt studier av historiska kartöverlägg. I fält genomfördes utredningen som en fördjupad fornlämningsinventering med en täckningsgrad på ca 0,25 km²/dag. Den påträffade lämningen dokumenterades genom digital inmätning med fältdator och GPS.

Inför utredningen kontaktade Jamtli Ruvhten sijte sameby för att informera om arbetsföretaget och för att fånga upp eventuella tips på lämningar som kunde finnas inom utredningsområdet. Ingen återkoppling gjordes dock.

Kulturmiljöbeskrivning

Utredningsområdet ligger i Fjällnäs, inom fastigheten Malmagen, i fjällkanten på sjön Malmagens östra sida direkt öster och nordöst om ett befintligt fritidshusområde (se figurer 1 och 2). Området är bevuxet med fjällbjörkar och enbuskar, och i vissa delar i framför allt det nordöstra partiet är marken sank och det förekommer vattenansamlingar. Området sluttar mer eller mindre kraftigt i en NO–SV riktning, de brantaste partierna ligger i dess sydliga del.

Området är översiktligt inventerat efter fornlämningar vid endast ett tillfälle 1974. Då påträffades inga forn- eller kulturhistoriska lämningar och de kända lämningar som finns i dess direkta närhet består av en milsten och två minnesstenar. På längre avstånd från utredningsområdet finns lämningar efter samiska kåtatomter och visten.

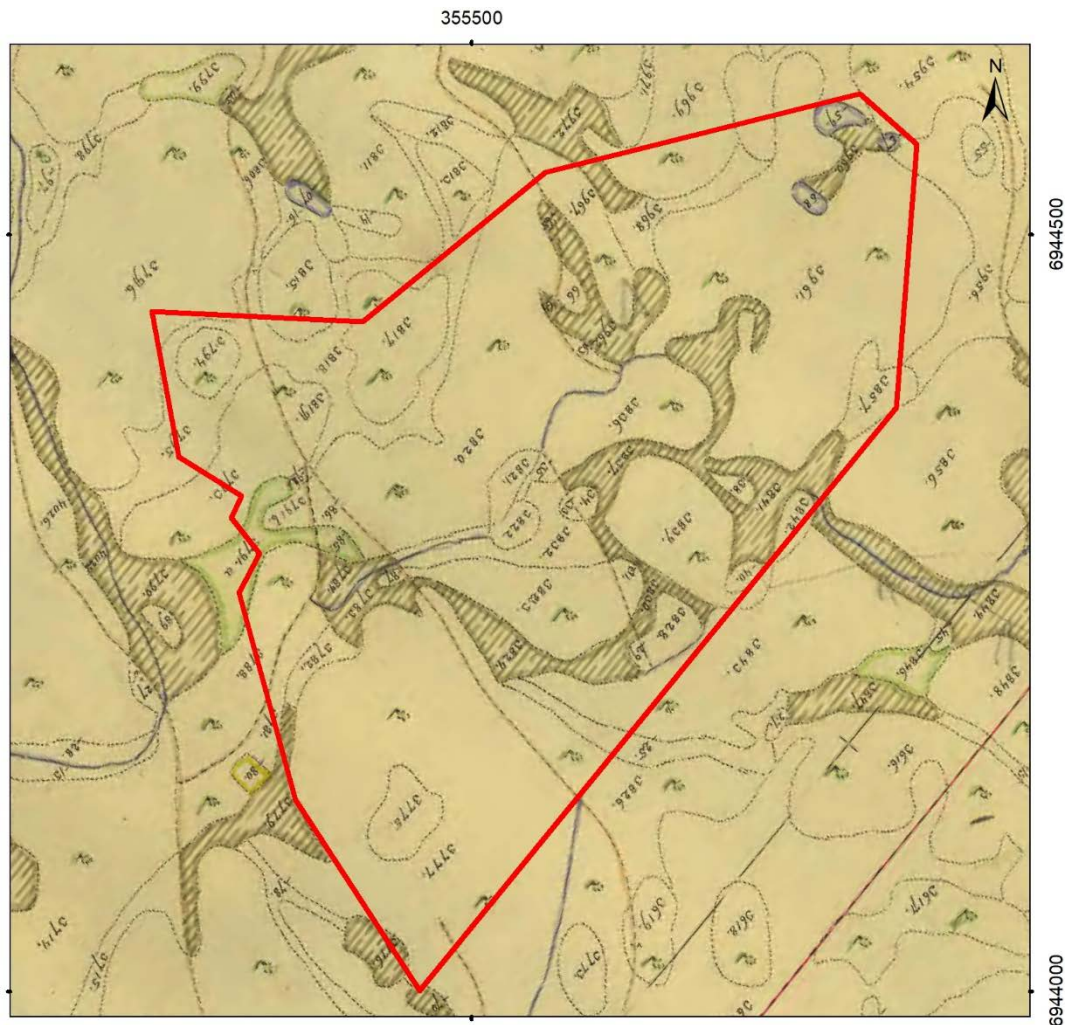

Figur 3. Utblick över utredningsområdet från dess nordligare del. Foto mot SV av Kristina Jonsson.

Genomförande och resultat

Historiska kartor

Området omfattas av en laga skiftesakt från 1887–1894 (Y56-7:1). Det ligger inom byn Malmagens ägor, och inom utredningsområdets utbredning finns endast myr- och slättermarker o.dyl. karterade (figur 4).

Figur 4. Utdrag ur laga skiftesakt Y56-7:1 med utredningsområdet markerat. Från Lantmäteristyrelsens arkiv. Skala 1:5 000.

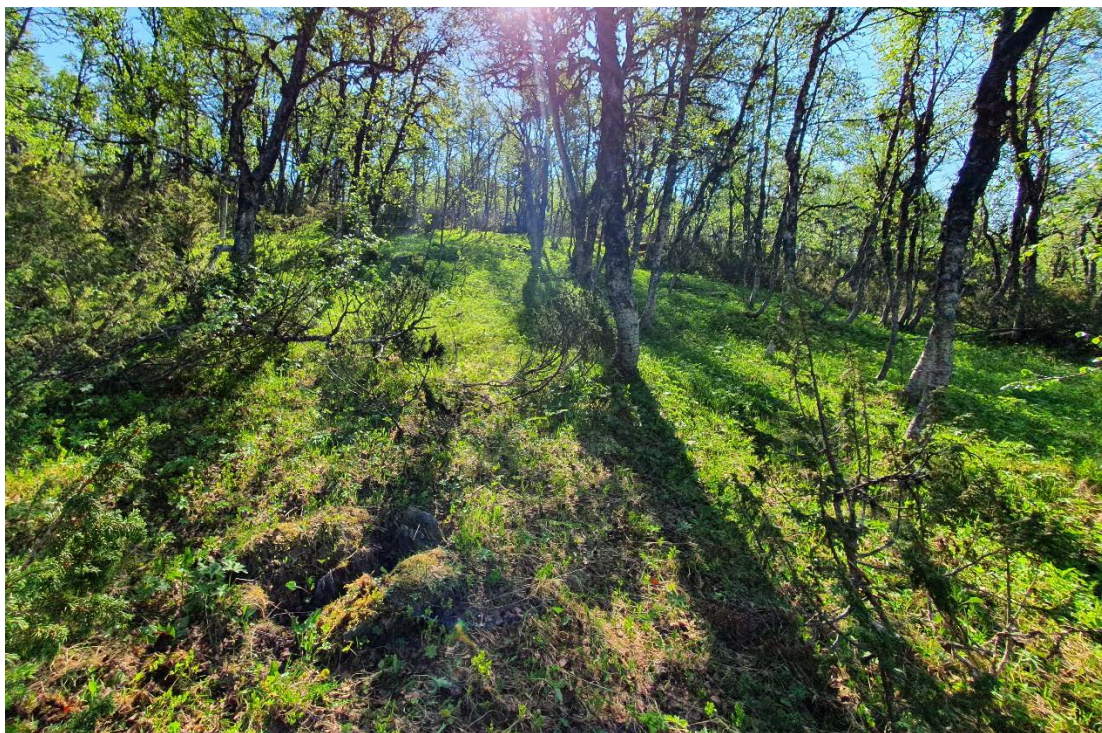
Fältinventering

Utredningens nästa steg genomfördes genom besiktning/inventering i fält av området. En lämning, en samisk förvaringsgrop, påträffades inom den sydliga spetsen av ytan, på en flack plåtå (NV-SÖ) i ett relativt brant fjällparti (för gropens läge se figurer 5 och 8). I samband med registreringen togs den mossa som täckte sidohällarna bort, för att möjliggöra en korrekt beskrivning av gropen.

Förvaringsgrop (boerne)

Gropen är 0,7×0,3 meter stor (NV–SÖ) och 0,55 meter djup (konstaterat genom stickning med jordsond). Gropens sidor är skodda med 0,3–0,5 meter stora flata hållar i flera skikt (figurer 6–7). De inre skikten längs långsidorna är troligen infallna täckhällar.

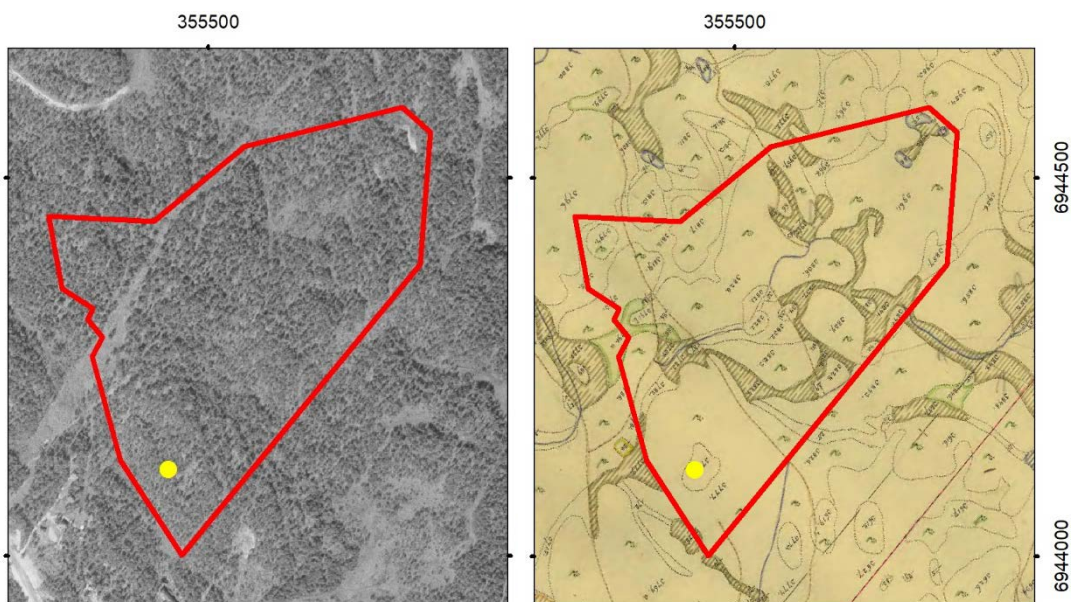
Gropen har registrerats som fornlämning i Fornreg (L2021:3526), då den är övergiven, har tillkommit genom äldre tiders bruk och bedöms vara från tiden före 1850 då den ger ett ålderdomligt intryck. Ser man till laga skiftes-kartan från slutet av 1800-talet ligger den inom en yta som då karterats som område för starrslätt (textakt 23-TÄN-16Vol4B) (figur 9).

Figur 5. Översikt över den platå där förvaringsgropen påträffades. Gropen syns i förgrunden till vänster (bild tagen före borttagande av mossor på täckhällarna). Foto mot NO av Kristina Jonsson.

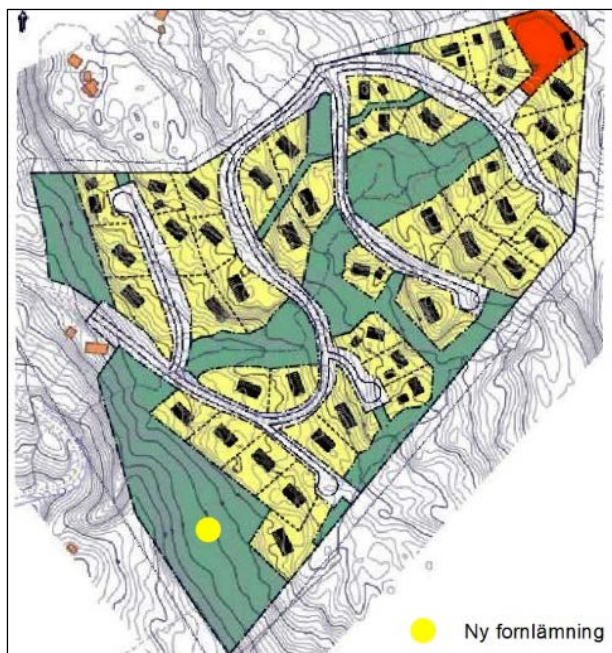
Figurer 6–7. Förvaringsgropen sedd mot SÖ (t.v.) och NV (t.h.). Foto: Kristina Jonsson.

Figurer 8–9. Gropens läge inom utredningsområdet (t.v., underlag ortofoto från Lantmäteriet) och i förhållande till laga skiftes-akten från 1800-talets slut (t.h.). Skala 1:10 000.

Vidare åtgärder

Inga vidare åtgärder bedöms nödvändiga, under förutsättning att den planerade bebyggelsen fullförs i enlighet med den plankarta som nu föreligger (se figur 10) och att de närmast liggande tomterna inte berör fornlämningens skyddsområde.

Figur 10. Fornlämningens läge i förhållande till kommunens plankarta. Karta från Nilsson & Byström 2020:16.

Referenser

Nilsson, E. & Byström, L. 2020. *Detaljplan för Malmagen 2:208, Härjedalens kommun, Planbesked: 2020-02-13, Dnr: MBN 2019-1059. Planbeskrivning med genomförandefrågor. Detaljplan. Samrådshandling. Standardförfarande (PBL 2010:900)*. Härjedalens kommun, Berg och Härjedalens miljö- och byggnämnd.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	431-3064-2021
Jamtli's diarienummer:	25-2021-F5CC
Undersökningstid:	9–10/6 2021
Personal:	Kristina Jonsson
Undersökt yta:	16 ha
Läge och koordinater:	X6944114, Y355447
Koordinatsystem:	Sweref 99TM
Höjdsystem:	-
Dokumentationsmaterial:	Digitala fotografier förvaras på Jamtli
Fynd:	Inga fynd påträffades

RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2021

ISSN 1654-2045

- 2021:1 Huså herrgård. Fasadrestaurering 2020
Sara Höglund
- 2021:2 Lillhärdals kyrka. Omläggning av skiffertak, 2020
Henrik Ylikoski
- 2021:3 Bostadshus i Lungre. In- och utvändiga åtgärder, 2020
Henrik Ylikoski
- 2021:4 Lövkläppen. Byggnadsdokumentation, 2020
Lasse Wagenius, Björn Olofsson och Sara Höglund
- 2021:5 Värnamo stationsområde – kulturhistorisk utredning
Björn Olofsson och Kristina Jonsson
- 2021:6 Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Brunflo 336 (L1945:1505), gårdstomt
Anna Engman
- 2021:7 Reparation av norra takfallet på Mattmars kyrka 2018
Björn Olofsson
- 2021:8 Brunflo kyrka. Omläggning av skiffertak, 2020
Henrik Ylikoski
- 2021:9 Norderön. Schaktningsövervakning inom blästbrukslämning och intill gravhög
Kristina Jonsson
- 2021:10 Arkeologisk utredning i Handsjö nära fornlämning L1946:856/Rätan 125:1, boplat
Annabell Rahm
- 2021:11 Ridhus i Hackås. Arkeologisk utredning i gravhögars närhet
Kristina Jonsson
- 2021:12 Arkeologisk utredning och förundersökning i Handsjö inom
stenåldersboplaten L1946:110/Rätan 98:1
Annabell Rahm
- 2021:13 Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom
lägenhetsbebyggelse L2020:10357
Annabell Rahm
- 2021:14 Arkeologisk efterundersökning och skadedokumentation
av lämningarna Lit 2:2, Lit 56:1 och Lit 407:1
Annabell Rahm
- 2021:15 Tännålen. Arkeologisk utredning vid stenåldersboplatser
Kristina Jonsson
- 2021:16 En boerne (samisk förvaringsgrop) i Fjällnäs. Arkeologisk utredning
Kristina Jonsson